

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

Selvityksen loppuraportti

Päivitetty loppuraportti 12.12.2024

Raportin sisältö

1. Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset
2. Selvityksen lähtökohta, arviointikysymykset ja yleistä kuntien liikuntapalveluista
3. Turun kaupunkiseudun kuntien nykyiset avustukset
4. Harrastekorttimallin seudulliset vaikutukset

Liitteet:

1. Kuntakohtainen tietopyyntö
2. Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet
3. Turun kaupungin liikunnan avustusjärjestelmä- ja tilahinnoittelu-uudistuksen lyhyt esittely

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

1. Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset

Selvityksen loppuraportti

1. Turun avustusjärjestelmäuudistuksen kaltaista muutosta ei tiettävästi ole suunnitteilla muissa Suomen kunnissa, mutta sen etenemistä seurataan mielenkiinnolla. Asiaa kysyttiin kuutoskaupungeilta sekä Kuntaliiton liikunnan erityisasiantuntijalta.
2. Turun Boostii-edun taustalla olevat haasteet, kuten lasten ja nuorten liikkumattomuus, tunnistetaan muissakin kaupunkiseudun kunnissa. Muut kunnat edistävät nykyisellään tavoitteita muiden keinojen avulla.
3. Harrastekortin käyttöönotto vaatisi kaupunkiseudun kunnilta joko:
 - a) merkittävää rahallista lisäpanostusta*
 - b) nykyisten resurssien uudelleen allokointia, esimerkiksi toiminta-avustuksia vähentämällä.
 - c) tulojen kasvattamista esimerkiksi luopumalla lasten ja nuorten maksuttomista vuoroista.
4. Harrastekorttimallin myötä kuntarajojen merkitys kasvaa vääjäämättä jatkossa, joko:
 - a) Turun ja muiden kaupunkiseudun kuntien välillä, mikäli vain Turku ottaa mallin käyttöön.
 - b) Kaupunkiseudun ja kaupunkiseudun ulkopuolisten kuntien välillä, mikäli koko kaupunkiseutu ottaisi mallin käyttöön.
5. Haastattelujen perusteella Turun harrastekorttimallilla ja liikuntatilojen maksullisiksi muuttamisella ennakoidaan olevan vaikutuksia lasten ja nuorten harrastemaksuihin, mikä saattaa johtaa harrastamisen lopettamisiin tai harrastusseuran vaihtumisiin. Lisäksi harrastekorttimallin uhaksi koetaan, että se lisää seudullista lasten ja nuorten harrastamisen epätasa-arvoa.

*Raportin laskelmissa ei ole huomioitu harrastekorttimallin sähköisen järjestelmästä kunnille mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia. Turun kaupunki on käyttänyt sähköisen järjestelmän toteutukseen noin 500 000 euroa (TS 9.12.2024).

Yhteenveto ja johtopäätökset 2/2

6. Haastattelujen perusteella muut kaupunkiseudun kunnat kokevat, että strategisen tason keskustelua Turun harrastekorttimallin käyttöönotosta ei ole kuntien välillä käyty tarpeeksi ja keskustelua käytiin liian myöhään.
7. Sisäisesti Turun harrastekorttimallista on käyty kaupunkiseudun eri kunnissa vaihteleva määrä keskustelua. Joissakin kunnissa asiasta on keskusteltu esimerkiksi johtoryhmässä, kunnan toimielimissä tai seuraparlamentissa.
8. Haastatteluissa harrastekorttimallin nähtiin mahdollistavan seudullisesti yhtenäiset toimintatavat liikuntapalveluissa ja tuovan mahdollisuuksia seuratoiminnan kehittämiseen. Pitkälti vapaaehtoistoimintaan perustuvan liikuntaseuratoiminnan pelätään kuitenkin vaikeutuvan, mikäli uudistus lisää seurojen hallinnollista työtä.
9. Haastattelujen perusteella muut kaupunkiseudun kunnat eivät suunnittele Turun kaltaisen harrastekorttimallin käyttöönottoa, mutta seuraavat uudistuksen vaikutuksia mielenkiinnolla. Turku on valmis laajentamaan harrastekorttimallia myös muihin kaupunkiseudun kuntiin, vaikka harrastekortin suuruus olisi muissa kunnissa pienempi.
10. Jatkossa harrastekorttimallin vaikutuksia seuroihin, seurojen harrastajilta perimiin maksuihin, harrastajamääriin sekä liikkumattomuuteen sekä seurojen tasa-arvoisuuteen on syytä seurata Turussa.

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

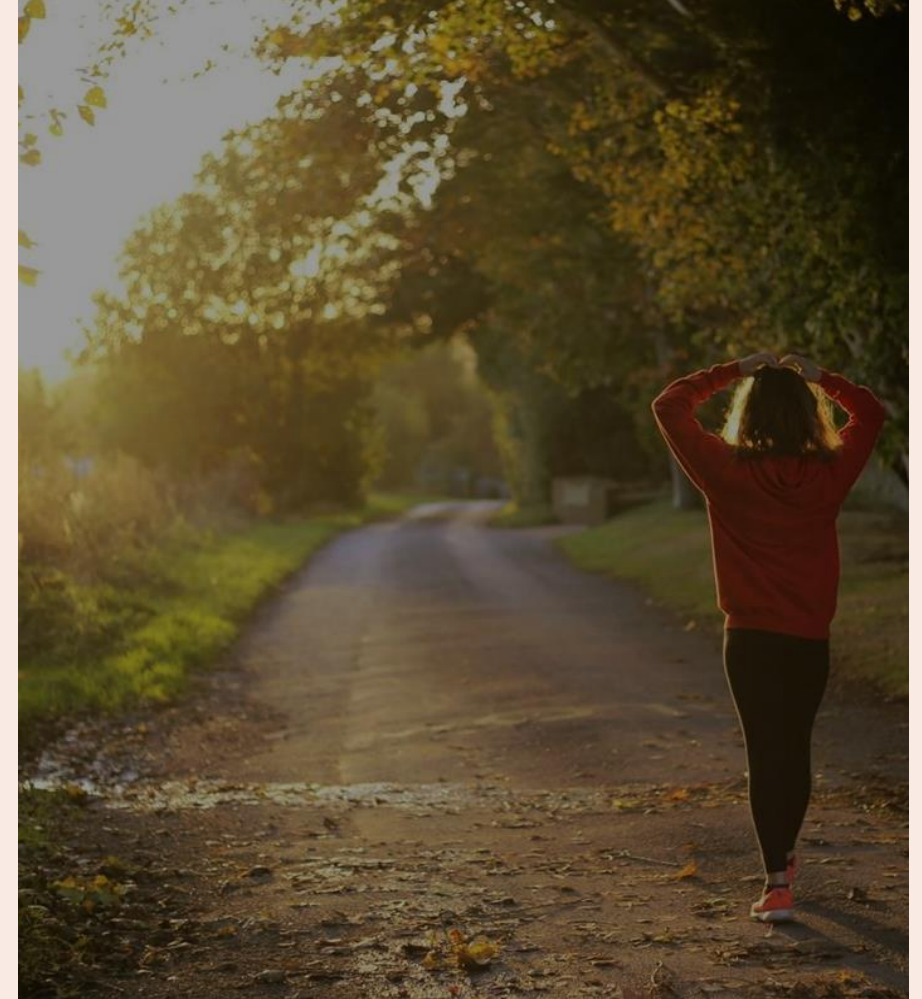
2. Selvityksen lähtökohta, arviointikysymykset ja yleistä kuntien liikuntapalveluista

Selvityksen loppuraportti

Selvityksen lähtökohta

Tarjouspyynnössä esitetty

- Turun kaupunkiseudun Seutustrategian mukaan strategiakauden 2024–2026 aikana tehdään selvitykset:
 - kaupunkiseudun liikuntapaikoista
 - **liikuntaharrastusten avustusmalleista**
 - jäsenkuntien suunnittelemista liikuntapaikkainvestoinneista
- Selvityksessä kootaan yhteen tieto Turun kaupunkiseudun kuuden kunnan nykyisistä liikuntaharrastusten avustusjärjestelmistä.
- Lisäksi selvityksessä arvioidaan Turun kaupungin harrastekorttimallin vaikutuksia kahdessa vaihtoehdossa:
 - malli laajennettaisiin kaupunkiseudun kuntiin
 - mallia ei otettaisi käyttöön muissa kunnissa
- Turun kaupunki on päättänyt ottaa käyttöön 1.1.2025 alkaen uuden liikuntaharrastusten avustusmallin, jossa 7–19 vuotiaiden lasten ja nuorten osalta avustuksia ei makseta seuroille avustushakemusten kautta, vaan raha seuraa harrastajia harrastekortin muodossa.

Arviointikysymykset

I KAUPUNKISEUDUN AVUSTUSJÄRJESTELMIEN KUVAUS

- I. Millaisilla vuosittaisilla määrärahoilla kunnat avustavat liikuntaharrastuksia?
- II. Mille toimijoille liikuntaharrastusten avustukset myönnetään?
- III. Myönnetäänkö kunnissa erilaisia avustuksia lasten, nuorten sekä aikuisten liikuntaharrastuksiin?
- IV. Kuinka paljon kuntalaiset käyttävät avustusten piirissä olevia liikuntaharrastuksia?
- V. Millaiset ovat kuntien omista liikuntatiloista vuokrattavien liikuntavuorojen maksut ja tariffit?
- VI. Miten kunnat tukevat liikuntaharrastuksia maksuttomien tai osittain alennettujen liikuntatilamaksujen ja -vuokrien kautta?

II TURUN UUDEN HARRASTEKORTTIMALLIN SEUDULLISET VAIKUTUKSET

Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia Turun harrastekorttimallilla on kaupunkiseudun kuntiin, nuoriin ja seuroihin tilanteessa, jossa

- a) naapurikunnat eivät itse ota käyttöön vastaava mallia?
- b) naapurikunnat ottavat yhteisesti käyttöön Turun harrastekorttimallin.

Liikuntapalvelut kuntien tehtävänä

- Liikuntapalvelut kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin ja kuntien tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallisella tasolla.
- Kuntien tehtävänä on myös kehittää paikallista yhteistyötä sekä kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä.
- Kansalaistoiminnan tukemisen ohella kunnat tekevät laajasti erilaista sopimuksellista yhteistyötä liikuntaseurojen ja -järjestöjen kanssa. Kuntien ja järjestöjen yhteistyö ovat monin tavoin tärkeitä paikallisten palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi.
- Kunnat saavat liikuntapalveluiden järjestämiseen valtionosuutta sekä –avustuksia, jotka muodostavat noin 2,2 prosenttia kuntien liikuntaan ja ulkoiluun käyttämästä rahoituksesta.
- Kuntien liikuntatoimien käyttökulut vuonna 2023 olivat yhteensä 983 miljoonaa euroa, josta nettokäyttökulut olivat noin 823 miljoonaa euroa.
- Keskimäärin kuntien liikunnan nettokäyttökulut vuonna 2023 olivat 148 euroa jokaista kunnan asukasta kohden, mutta kuntakohtaiset panostukset vaihtelevat tässä suuresti. Lisäksi kunnat käyttävät vuositasolla liikuntapaikkainvestointeihin yli 284 miljoonaa euroa.
- Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on maininta siitä, että hallitus lisää harrastesetelin käyttöä kunnissa lasten ja nuorten mielekkäiden harrastusmahdollisuuksien laajentamiseksi.

Lähde: <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/nuoriso-ja-liikunta/liikuntapalvelut>

Liikuntalaki: 5 § Kunnan vastuu

- Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:
 - 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;
 - 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä
 - 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.
- Tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.
- Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain 22 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.
- Kunnan tulee arvioida asukkaittensa liikunta-aktiivisuutta osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Kunnan hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisin tavoittein ja perustein.

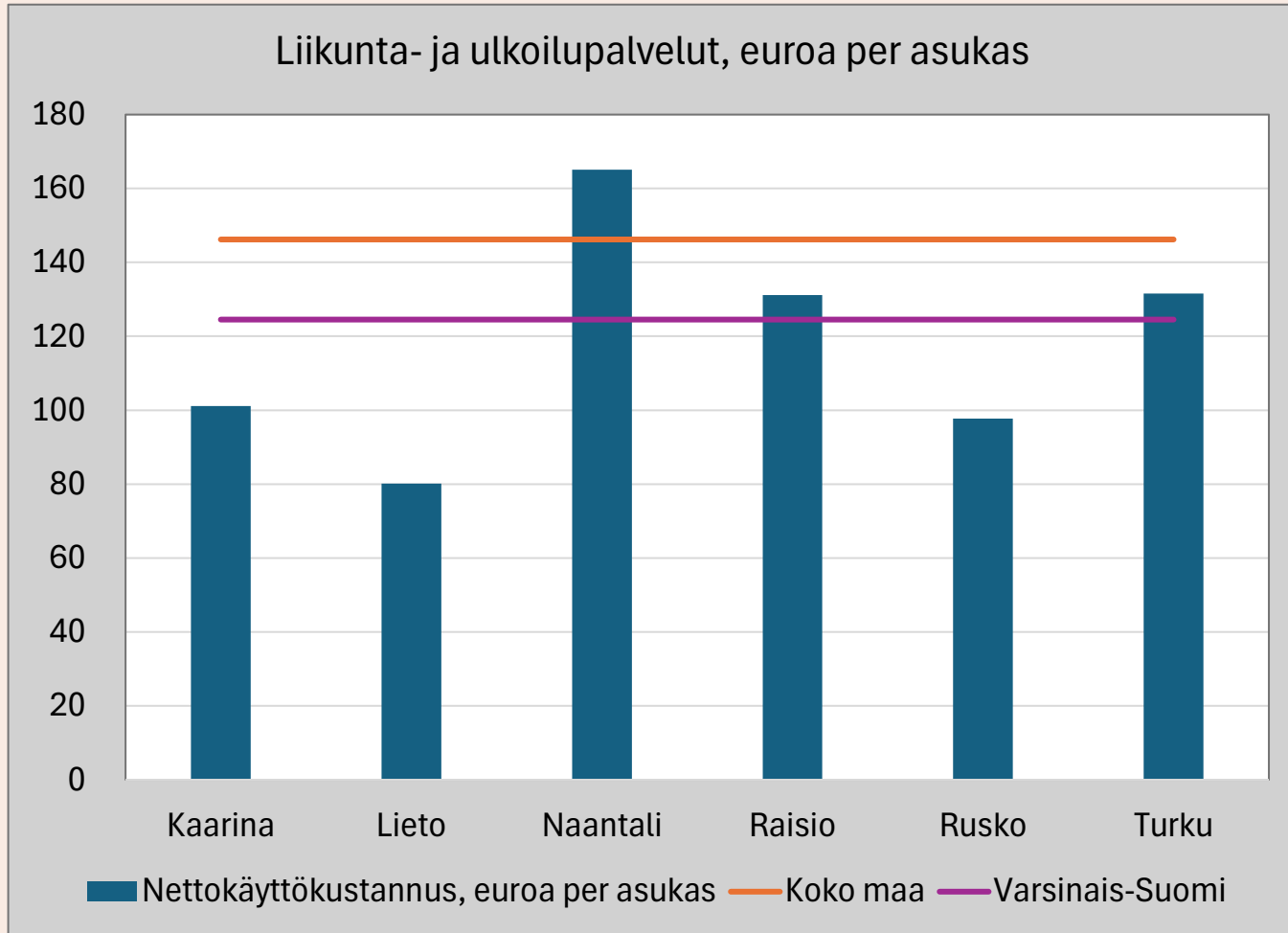
Lähde: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

Kansalaistoiminnan tukeminen

- Kuntien lakisääteinen kansalaistoiminnan tukeminen voi tarkoittaa monenlaista toimintaa, kuten:
 1. liikuntaseuroille ja muille järjestötoimijoille suunnattujen avustusten jakamista
 2. erilaisten maksujen subventointia tai
 3. kunnan omistamien liikuntatilojen ja -välineiden käytön maksuttomuutta.
- Kuntien jakamat avustukset voivat olla luonteeltaan esimerkiksi:
 1. yleisavustus-tyyppisiä vuosittaisia toiminta-avustuksia
 2. toimitila- ja vuokra-avustuksia
 3. erityisavustus-tyyppisiä määräaikaista projekti- ja kehittämisavustuksia tai
 4. rajattuna aikana toteutettavan tapahtuman kertaluonteista tukemista
- Vuonna 2023 kunnat myönsivät 63 miljoonaa euroa erilaisia avustuksia. Samana vuonna kuntien liikuntatoimien käyttökulut olivat yhteensä 983 miljoonaa euroa.

Lähde: <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/nuoriso-ja-liikunta/liikuntapalvelut>

Kaupunkiseudun liikunta- ja ulkoilupalveluiden liikuntamenot 2023

Kunta	Nettokäyttökustannus 2023
Kaarina	3 674 933 €
Lieto	1 654 318 €
Naantali	3 302 081 €
Raisio	3 322 139 €
Rusko	628 886 €
Turku	26 561 060 €*

- Yhteenlasketut nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2023 suurimmat Turussa (26,6 ME) ja pienimmät Ruskolla (0,6 ME).
- Naantalissa liikunta- ja ulkoilupalveluiden asukaskohtaiset kustannukset ovat koko maan keskiarvon yläpuolella ja muissa kunnissa kustannuksen ovat alle keskiarvon.
- Asukaslukuun suhteutettuna eniten liikuntapalveluihin panosti Naantali ja vähiten Lieto.

Lähde: Valtiokonttori

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

3. Turun kaupunkiseudun kuntien nykyiset avustukset

Selvityksen loppuraportti

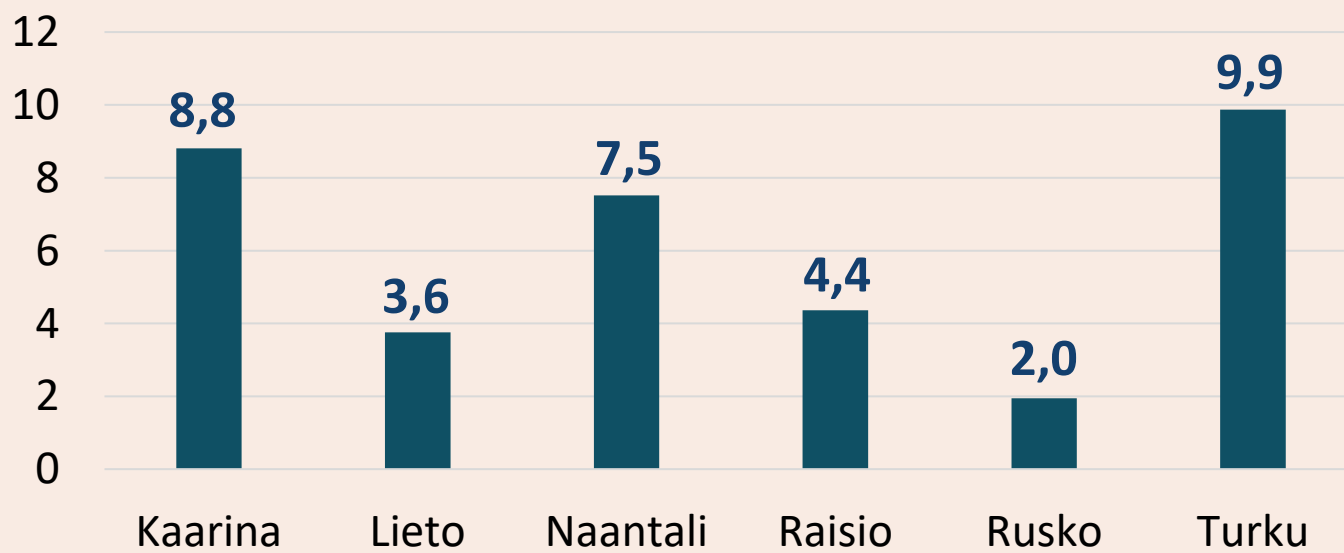
Avustusten muodot ja määrät vuonna 2023

Avustusmuoto	Kaarina	Lieto	Naantali	Raisio	Rusko	Turku
Toiminta- ja perusavustukset	210 000 €	72 000 €	142 040 €	70 600 €		603 800 €
Tila-avustukset	100 000 €					1 078 520 €
Sponsorirahat	10 000 €					
Stipendit				6 550 €		12 000 €
Koulutusavustukset			5 270 €	8 580 €		73 000 €
Kohdeavustukset		5 500 €	1 000 €		12 600 €	42 040 €
Valmennusavustukset			2 000 €			
Muut tuet		3 000 €		24 900 €		184 750 €
Yhteensä	320 000 €	80 500 €	150 410 €	110 630 €	12 600 €	1 994 110 €

- Vuonna 2023 kunnat jakoivat yhteensä noin 2,7 ME liikunta-avustuksia, joista Turun avustusten osuus oli noin 75 %.
- Ruskoa lukuun ottamatta kaikki kunnat myöntävät toiminta- tai perusavustusta, jotka muodostavat tila-avustusten kanssa selkeästi suurimman osan kuntien jakamista avustuksista.
- Turussa olosuhdeavustukset muodostavat yli puolet kaikista Turun antamista avustuksista.

Avustusten muodot ja määrät vuonna 2023 (eur/asukasluku)

	Kaarina	Lieto	Naantali	Raisio	Rusko	Turku
Väkiluku 2023	36 339	20 637	19 999	25 331	6 436	201 863
Avustukset yht.	320 000 €	85 000 €	150 410 €	110 630 €	12 600 €	1 994 110 €

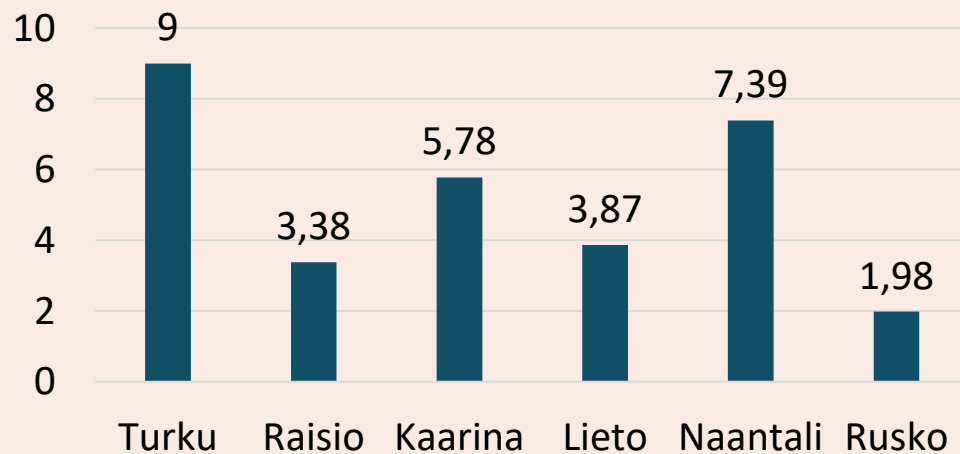
- Asukaslukuun suhteutettuna kaupunkiseudun kuntien myöntämien liikunta-avustusten suuruuksissa on selkeää eroavaisuutta.
- Asukaslukuun suhteutettuna eniten liikunta-avustuksia myönsi Turku (9,9 €/asukas) ja vähiten Rusko (2,0 €/asukas).
- Kaupunkiseudulla myönnettiin keskimäärin liikunta-avustuksia 8,6 € / kaupunkiseudun asukas.

Avustukset tilinpäätöksistä

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kasvu 2022–2023	
Turku	1 449 000	1 688 000	1 675 000	1 441 000	1 477 000	1 499 000	1 433 987	1 464 463	1 817 727	353 264	24 %
Raisio	84 000	84 000	83 000	84 000	84 000	84 000	83 597	83 335	85 626	2 291	3 %
Kaarina	155 000	168 000	166 000	164 000	186 000	170 000	170 000	170 250	210 000	39 750	23 %
Lieto	90 000	83 000	88 000	83 000	90 000	84 000	81 910	68 893	79 900	11 007	16 %
Naantali	133 000	133 000	122 000	132 000	138 000	132 000	132 000	149 017	147 804	-1 213	-1 %
Rusko	17 000	19 000	19 000	18 000	16 000	15 000	14 800	14 369	12 725	-1 644	-11 %

Lähde: Tilastokeskus (vuodet 2004–2020) sekä Valtiokonttori (vuodet 2021–)

Vuoden 2023 avustukset (€/asukas)

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

- Valtiokonttorin tietojen perusteella vuosina 2022–2023 avustukset ovat kasvaneet suhteessa eniten Turussa (24 %), Kaarinassa (23 %) ja Liedossa (16 %).
- Pidemmällä aikavälillä (2015–2023) avustukset ovat kasvaneet eniten Turussa (368 700 €) ja Kaarinassa (55 000 €).
- Raision, Liedon ja Ruskon avustukset ovat pysyneet samansuuruisina tai pienentyneet vuoteen 2015 verrattuna.
- Asukaslukuun suhteutettuna Liedon ja Ruskon avustukset ovat selkeästi pienentyneet vuoteen 2015 verrattuna.

*Huom. Tilinpäätöksistä saadut euromäärät eivät pidä sisällään esimerkiksi kunnanhallituksen suorista avustuksista, siksi luvut eroavat yllä esitetystä tarkemmasta erittelystä.

Avustuksia saavat seurat

	Kaarina	Lieto	Naantali	Raisio	Rusko	Turku
Avustettavia seuroja	20	13	18	21	7	n. 170
Seurojen jäseniä	6 422	4 306	7 345	6 676	-	73 389
Jäsenistä kuntalaisia	73 %	-	84 %	-	-	
Jäsenistä turkulaisia	17 %	-	4 %	-	-	75 %
Muualta k.seudulta	8,2 %	-	11 %	-	-	25 %
Muualta	1,8 %	-	-	-	-	-

- Saatujen tietojen perusteella avustettavien seuroissa on jäseniä n. 98 000 (huom. Ruskon tietoja ei ollut saatavilla).
- Kaupunkiseudun avustettavista seuroista noin 68 % on turkulaisia seuroja.
- Avustettavien seurojen jäsenten osalta tiedot asuinpaikkakunnasta eivät olleet usean kunnan osalta saatavilla. Saatujen tietojen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että merkittävä vähemmistö (noin neljännes) avustettavien seurojen jäsenistä tulee muualta kuin seurojen kotikunnasta.
- Avustettavien seurojen tarkempia jäsentietoja on tarkoitus selvittää erillisessä kyselyssä.

Liikuntatilojen ja –paikkojen maksuttomuus

Kaarina	• Maksuttomat liikuntatilat paikalliseen seura- ja yhdistystoimintaan kaupungin tiloissa. • Salivuoron saaneiden urheiluseurojen käyttö, Kaarina rekisteröityjen yhdistysten, liikuntapalveluiden oma käyttö sekä koulujen oma käyttö on maksutonta. • Lämmityskaudella tekonurmet ovat maksullisia.
Lieto	• Kaupungin sisäliikuntatiloissa käyttömaksua ei peritä alle 19 vuotiailta. • Muilta ulkoliikuntapaikoista kuin Viertolan tekonurmesta ja yleisurheilukentästä ei peritä maksua.
Naantali	• Alle 20-vuotiaiden ohjattu harrastustoiminta on maksutonta kaikissa kaupungin liikuntapaikoissa. • Poikkeuksena jäähallin huhtikuun jää ja Karvetin tekonurmen lämmityskausi. • Maksuttomia alle 20-vuotaiden liikuntavuoroja on noin 80 % kaikista vuoroista.
Raisio	• Alle 20-vuotiaiden toiminta on maksutonta kaupungin liikuntatiloissa. • Yli 65-vuotiaiden toiminta on klo 8-16 välisellä ajalla Kerttulan liikuntahallissa maksutonta.
Rusko	• Kunnan tilat ovat kaikille ruskolaisille yhdistyksille maksuttomia.
Turku	• Kaikki kaupungin sisäliikuntapaikat, Kupittaa palloiluhallin harjoitusvuorot, jäähallien kunnalliset vuorot, urheilukentät, kuntosalit sekä uimahallin radat ja tietyt altaat ovat maksuttomia seurojen liikuntavuoroissa, joissa kaikki käyttäjät ovat alle 20-vuotiaita.

Sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen taksat:

Paikallisen seuran yli 20 vuotiaiden vuorojen hinnat

Kunta	Esimerkki sisäliikuntavuorojen hinnoista: Koko salin vakiovuoron hinta	Esimerkki ulkokenttävuorojen hinnoista: Koko tekonurmen vakiovuoron hinta kesäkaudella
Kaarina	0 €/h	0 €/h
Lieto	20 €/h (Lietohalli), 15 €/h (Taatilan koulun sali)	20 €/h
Naantali	243 €/h/kausi (Maijamäki), 67 €/h/kausi (pieni liikuntasali)	35 €/h/kausi
Raisio	33 €/h (Kerttula), 13 €/h (Raseko)	19 €/h
Rusko	0 €/h	0 €/h
Turku	108 € (Kupittaa, 3 kenttä), 16 €/h (<400 m2 sali)	32 €/h

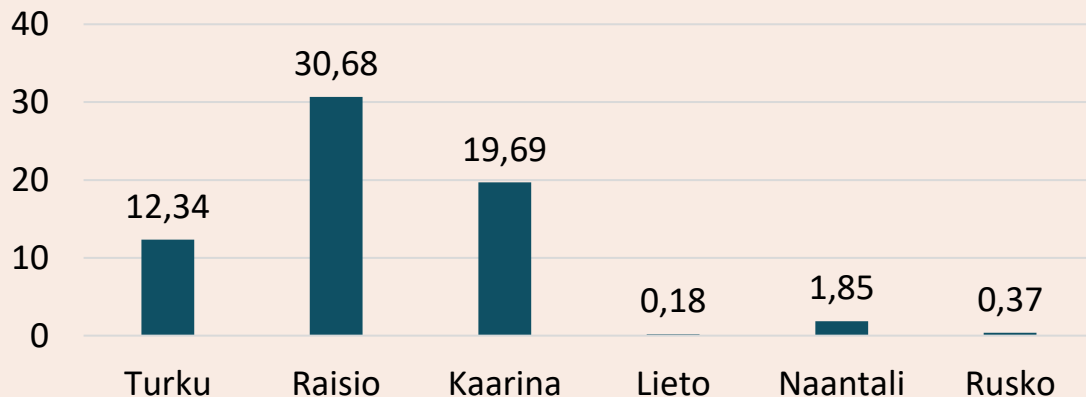
- Kaupunkiseudun kunnilla on liikuntapaikkojen taksoissa eroavaisuuksia sekä hinnoissa, että hinnoittelun logiikassa.
- Yllä olevaan taulukkoon on kerätty paikallisten seurojen vakiovuorojen kuntakohtaisia hintoja.
- Esimerkkitapausten hinnat ovat korkeimmat Turussa ja alhaisimmat Kaarinassa ja Ruskolla.
- Väkiluvultaan suuremmissa kunnissa korostuu myös erilaiset vaihtoehdot ja tarjolla on sekä isoja ja kalliimpia sekä pienempiä ja halvempia tiloja (koulujen sisäliikuntasalit) ja kenttiä (esimerkiksi hiekkakentät).

Maksutuotot tilinpäätöksistä

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kasvu 2022–2023	
Turku	2 787 000	2 594 000	2 704 000	2 938 000	2 913 000	1 869 000	1 559 750	2 220 005	2 490 787	270 782	12 %
Raisio	788 000	763 000	760 000	745 000	827 000	545 000	353 398	615 029	777 110	162 081	26 %
Kaarina	753 000	736 000	705 000	678 000	700 000	420 000	304 391	573 737	715 417	141 680	25 %
Lieto	1 000	13 000	34 000	11 000	48 000	15 000	2 988	4 710	3 782	-928	-20 %
Naantali	3 000	60 000	53 000	60 000	66 000	29 000	21 916	32 536	36 912	4 376	13 %
Rusko	2 000	4 000	9 000	4 000	3 000	1 000	1 445	2 364	2 371	8	0 %

Lähde: Tilastokeskus (vuodet 2004–2020) sekä Valtiokonttori (vuodet 2021–)

Vuoden 2023 maksutuotot (€/asukas)

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

- Eniten maksutuottoja saavat kaupunkiseudun kunnista Turku (2,5 ME), Raisio (0,8 ME) sekä Kaarina (0,7 ME).
- Liedossa maksutuottojen selkeään laskuun on vaikuttanut Tarvasjoen uimahallin sulkeminen vuonna 2020.
- Maksutuottojen kehitykseen on vaikuttanut covid-19 – pandemia, joka laski maksutuottoja vuosina 2020–2021.
- Liedon, Naantalin ja Ruskon maksutuotot ovat pieniä suhteutettuna kuntien asukaslukuun.
- Ylivoimaisesti eniten maksutuottoja asukaslukuun suhteutettuna saa Raisio (31 €/asukas).

Arviot kuntien maksuttomien liikuntapaikkavuorojen kautta annetusta tuesta

	Kaarina	Lieto	Naantali	Raisio	Rusko	Turku
Sisäliikuntatilat	423 000 €	78 200 €	176 300 €	94 800 €	-	-
Ulkokentät	270 000 €	-	77 500 €	28 500 €	-	-
Uimahalli	414 900 €	-	-	145 000 €	-	-
Yhteensä	1 107 900 €* 	78 200 €	253 800 €	268 300 €	101 000 €	8 400 000 €

- Kaupunkiseudun kuntia pyydettiin arvioimaan karkeasti sitä, miten paljon kunnat subventoivat seuroja ja yhdistyksiä maksuttomien liikuntavuorojen kautta. Arvio muodostettiin kertomalla maksuttomien ulko- ja sisäliikuntapaikkojen vuorojen määrä kyseisen liikuntapaikan tai -tilan maksullisen vuoron hinnalla.
- Arviot ovat karkeita ja suuntaa-antavia lukuja. Niiden perusteella voi kuitenkin nähdä, että merkittävä osuus kansalaistoiminnan tuesta tapahtuu nimenomaan maksuttomien liikuntapaikkavuorojen kautta.
- Maksuttomien liikuntaolosuhteiden kautta annettu avustus on Ruskolla yhdeksänkertainen, Turussa nelinkertainen ja Kaarinassa kolminkertainen suoriin seuroille annettaviin rahallisiin avustuksiin nähden.

Investointimenot (liikunta- ja ulkoilupalvelut, 1000 €)

	2004–2023 yhteensä:	2015–2023 yhteensä	2019–2023 yhteensä
Lieto	6 820	3 603	2 199
Kaarina	17 656	14 487	13 018
Raisio	10 599	7 933	3 456
Naantali	8 582	5 607	4 561
Rusko	3 062	1 215	517
Turku	29 476	25 838	12 514

Lähde: Tilastokeskus (vuodet 2004–2020) sekä Valtiokonttori (vuodet 2021–)

- Omien liikuntapalvelujen ja seuroille myönnettävien avustusten lisäksi kuntien liikuntapaikkainvestoinnit ovat yksi merkittävä tapa, jolla kaupunkiseudun kunnat kehittävät alueensa liikuntamahdollisuuksia.
- Kaupunkiseudun kunnista eniten liikuntapalveluihin on investoinut vuosien 2019–2023 aikana Kaarina (13 ME) ja Turku (12,5 ME).
- Vain Kaarinassa on investointimenoja ollut asukaslukuun suhteutettuna viime vuosina (2019–2023) koko maan keskiarvoa enemmän.

Toimet liikkumattomuuden vähentämiseksi

- Kaupunkiseudun kunnilta pyydettiin selvitystä varten tietoja siitä, millaista kehittämistä kaupunkiseudun kunnissa on viimeisen viiden vuoden aikana tehty lasten ja nuorten liikkumisen ja liikuntaharrastustoiminnan tukemiseksi.
- Kuntia pyydettiin toimittamaan kuvaus siitä, millaisia toimenpiteitä tai uudistuksia kunnassa on tehty mm. lasten ja nuorten liikkumattomuuden ehkäisemiseksi, seuratoiminnan tukemiseksi ja kehittämiseksi, harrastuskustannusten hillitsemiseksi ja tasavertaisuuden edistämiseksi.

Kaarina	- Kaarinassa avustusten myöntämiskriteerejä ei ole lähiaikoina muutettu. - Kaupunki on mukana Harrastamisen Suomen mallissa, jonka kautta tavoitetaan lapsia ja nuoria, joilla ei ole harrastuksia. - Seuraparlamentti perustettu 2024 kaupungin ja yhdistysten tiedonkulun edistämiseksi. 13-19-vuotiaille on maksuttomia salivuoroja ja koulujen kautta on edistetty lasten ja nuoren liikkumista (mm. pyöräreitit, pihat, Föli-reitit).
Lieto	- Liedossa on vuonna 2024 otettu käyttöön pieni (5 000€) uusi tukimuoto uusille seuroille. - Kaupungissa on käytössä harrastamisen Suomen malli ja koulut ja varhaiskasvatysyksiköt ovat mukana liikkuva koulu/varhaiskasvatus. –ohjelmissa. Lisäksi kouluihin on palkattu kaksi koululiikunnanohjaajaa. Perheliikunnan määrää on lisätty ja monipuolistettu. - Kaupunki järjestää loma-ajan toimintaa (lasketteluretket, pesis-kesätoimintaa ja höntsäliikuntaa). - Lietoon on perustettu seuraparlamentti ja yhteistyötä ja keskustelua seurojen kanssa on lisätty (seurat järjestävät lajiliikuntaa).
Naantali	- Naantalissa avustusten kriteerejä on lähiaikoina uudistettu ja käyttöön on otettu seurojen toimintapäiväkirja, jonka perusteella avustuksia myönnetään. - Naantalissa on käytössä harrastamisen Naantalin malli sekä Suomen malli, joihin on budjetoitu yhteensä 112 000 € vuodessa. - Loma-aikoina järjestetään maksutonta tai pienellä maksulla olevaa liikuntaa ja käytössä on yläkouluikäisille nuorisopassi.
Raisio	- Raisiossa on liikuntaseurojen avustusjärjestelmää uudistettu suuresti vuodesta 2024 alkaen. - Vuodesta 2021 käynnissä on ollut RaiHa-toimintamalli, jossa peruskoululaisille tarjotaan maksuttomia harrastusryhmiä, joita on yhteensä n. 70-80. Toiminnassa on mukana vuosittain n. 700-800 oppilasta. - RaiHan lisäksi kaupungissa on mm. nuorisopassi, seurojen yläkoulutoimintaa, harrastusmessut sekä perheliikuntatapahtumia.
Rusko	- Kunta on siirtynyt myöntämään pelkkiä kohdeavustuksia, joiden kriteerit kytkeytyvät hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin. - Ruskolla ylläpidetään harrastamisen Ruskon malliin liittyviä liikuntakerhoja. - Lisäksi leikkipuistoihin on lisätty liikunta-aktiviteetteja, etsivä nuorisotyö ylläpitää liikuntakerhoja ja pikkulapsiperheille järjestetään liikuntaneuvontaa. - Kutsuntaikäisten liikkumista on pyritty edistämään liikuntarannekkeilla.
Turku	- Turun Boostii –edun keskeisenä tavoitteena on vähentää lasten ja nuorten liikkumattomuutta, kehittää seuratoimintaa, hillitä harrastuskustannusten kasvua sekä edistää lajien välistä tasavertaisuutta. Boosti-etua on esitelty raportin liitteessä. - Kaupunki tarjoaa nykyisin lähes 200 maksutonta liikuntakerhoa peruskouluikäisille (HSM). Lisäksi yläkoulun oppilaille järjestetään KouluPT-toimintaa. - Etsivän harrastustoiminnan resursseja on kasvatettu ja sen kautta ohjataan lapsia ja nuoria maksuttomiin kaupungin palveluihin sekä ohjattuun liikuntasisältöiseen seura ja yhdistystoimintaan. - Kaupungin resursoimana seurakumppanuuksien kautta on käynnistetty alueellisia uusia harrasteliikuntaryhmiä katvealueille. - Kaupunki järjestää osana koululiikunnanohjausta liikunnallisia tapahtumia, kilpailuja ja lajikokeiluja yhteistyössä seura- ja yhdistystoimijoiden kanssa. - Kaupunki on toteuttanut harrastus- ja seurakyselyn ja alueelliset analyysit harrastamattomien määristä, harrastamisen esteistä eri asuinalueille ja ikäryhmille. - Turku on koordinoanut viiden suuren kaupungin yhteistä HSM:n kehittämishanketta, jonka tuotoksena on valmistunut harrastuspolun visio. Kaupunki on myös mukana mm. Suomi Liikkeelle, Novo Nordisk sekä Pulssihetkiä perusopetukseen-hankkeissa.

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

4. Harrastekorttimallin seudulliset vaikutukset

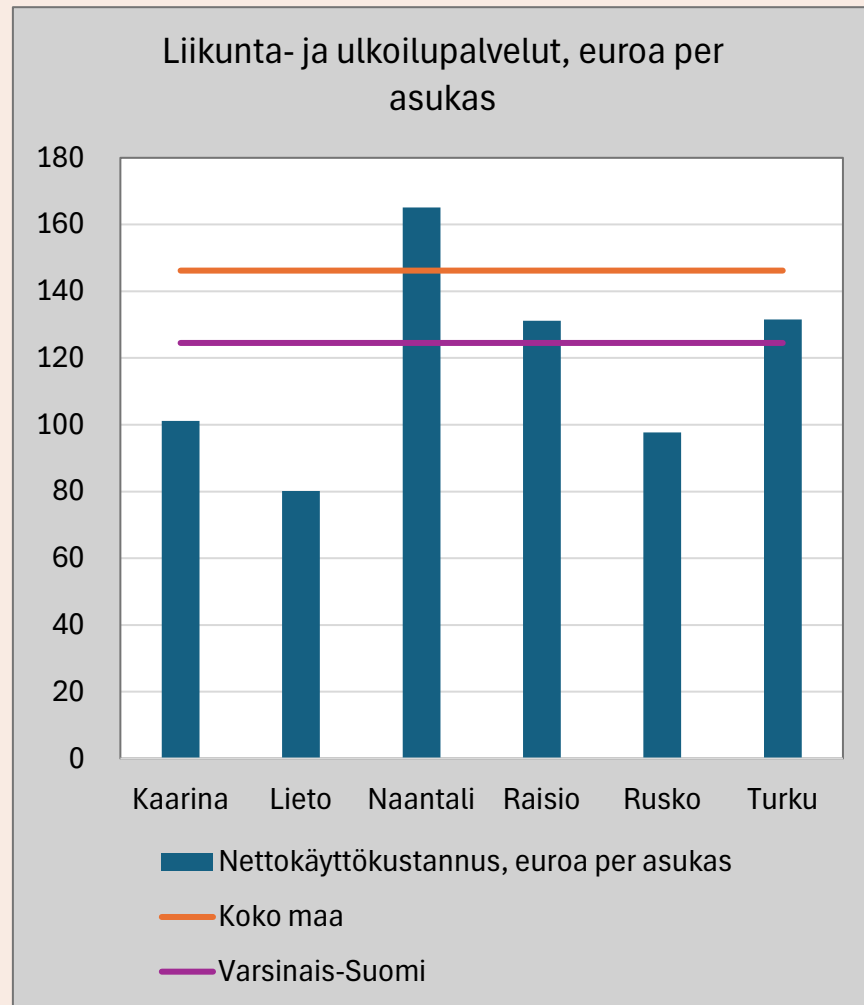
Selvityksen loppuraportti

Harrastekorttimallin kustannukset

	Kaarina	Lieto	Naantali	Raisio	Rusko	Turku
7-11 vuotiaat (160 €)	2 298	1 411	1 031	1 389	480	8 526
7-11 vuotiaiden kustannus täysimääräisenä	367 680 €	225 760 €	164 960 €	222 240 €	76 800 €	1 364 160 €
12–19 vuotiaat (260 €)	3 598	2 223	1 821	2 162	622	14 840
12–19 vuotiaiden kustannus täysimääräisenä	935 480 €	577 980 €	473 460 €	562 120 €	161 720 €	3 858 400 €
Koko kustannus täysimääräisenä	1 303 160 €	803 740 €	638 420 €	784 360 €	238 520 €	5 222 560 €
Kustannus Turun arvion mukaisesti	690 722 €	425 617 €	332 471 €	416 105 €	130 130 €	2 725 498 €

- Taulukossa on esitetty kuntakohtaisia määrärahatarpeita, joita Turun Boostii-edun kaltaisen harrastekortin käyttöönotto vaatisi kaupunkiseudun kunnissa. Täysimääräinen kustannus on laskettu kertomalla kuntien 7–11 vuotiaiden määrä 160 €:lla ja 12–19 vuotiaiden määrä 260 €:lla. Summat vastaavat Turun Boostii-edun suuruutta.
- Turussa Boostii-edun peittävyys on arvioitu olevan 7-11 vuotiaiden osalta 81 % ja 12–19 vuotiaiden osalta 42 %. Taulukossa on arvioitu kustannuksia kunkin kaupunkiseudun kunnan osalta myös Turun peittävyysarvion perusteella.
- Kuntien väestörakenteiden eroavaisuuksien myötä Turun kaltaisen harrastekortin käyttöönotto vaatisi suhteessa erikokoista rahallista panostusta kaupunkiseudun eri kunnissa, mikäli harrastekortin etuus olisi kunnissa sama.

Harrastekortin määrärahan tarve suhteutettuna^{FCG} kuntien nettokustannuksiin

Kunta	Liikunta- ja ulkoilupalveluiden nettokustannus 2023	Harrastekortin määrärahan tarve täysimääräisenä	Täysimääräisen kustannuksen suuruus budjettiin verrattuna
Kaarina	3 674 933 €	1 303 160 €	35 %
Lieto	1 654 318 €	803 740 €	49 %
Naantali	3 302 081 €	638 420 €	19 %
Raisio	3 322 139 €	784 360 €	24 %
Rusko	628 886 €	238 520 €	38 %
Turku	26 561 060 €	5 222 560 €	20 %

- Yllä olevassa taulukossa harrastekortin laskennallinen määrärahan tarve on suhteutettu kuntien nykyisiin liikunta- ja ulkoilupalveluiden nettokäyttökustannuksiin.
- Erityisesti Liedossa, Ruskolla ja Kaarinassa Turun harrastekortin käyttöönoton kustannukset vastaavat merkittävää osuutta nykyisestä liikunta- ja ulkoilupalveluiden kustannuksista.

Viranhaltijoiden näkemyksiä harrastekorttimallin vaikutuksista

- Osana selvitystä haastateltiin kunkin kaupunkiseudun kunnan liikuntapalveluista vastaavat viranhaltijat. Haastattelut toteutettiin Teams-yhteydellä sen jälkeen, kun kunnat olivat toimittaneet kunnilta pyydetyt tiedot.
- Haastattelujen tarkoituksena oli käydä viranhaltijoiden kanssa yhteisesti läpi kunnan toimittamat tiedot kunnan jakamiin avustuksiin liittyen.
- Lisäksi haastatteluissa keskityttiin erityisesti keskustelemaan viranhaltijoiden arvioista Turun harrastekorttimallin vaikutuksista.
- Haastatteluissa viranhaltijat antoivat näkemyksiään Turun harrastekorttimallin vaikutuksia kahdessa eri skenaariossa:
 1. Turun naapurikunnat eivät itse ota käyttöön vastaava mallia.
 2. Turun naapurikunnat ottavat yhteisesti käyttöön Turun harrastekorttimallin.
- Selvityksen arviointikysymysten mukaisesti keskustelun eri näkökulmina olivat erityisesti Turun harrastekorttimallin toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset kaupunkiseudun kuntiin, nuoriin ja seuroihin.

Viranhaltijoiden näkemyksiä harrastekortin vaikutuksista

Skenaario 1. Muut seutukunnat eivät ota Turun harrastekorttimallia käyttöönsä

Vaikutukset kaupunkiseudun kuntiin

- Muiden kuntien avustusjärjestelmät pysyvät nykyisellään ja ero Turun ja muiden kuntien avustusjärjestelmien välillä kasvaa.
- Muiden kuin Turun osalta suoria vaikutuksia kuntien talouteen tai toimintaan ei ole.
- Kaupunkiseudun muissa kunnissa harrastajamäärien kasvu voi nostaa avustusten ja tilojen tarvetta.
- Perinteisessä mallissa pysyminen aiheuttaa painetta politiikassa ja kuntalaisten keskuudessa.
- Kuntarajojen merkitys kasvaa.

Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja perheisiin

- Turkulaiset lapset ja nuoret eivät pysty käyttämään liikuntaseteliä muissa kunnissa.
- Turkulaiset lapset ja nuoret hyötyvät muiden kaupunkiseudun kuntien tuista.
- Muiden seutukuntien lasten ja nuorten kustannukset turkulaisissa seuroissa nousevat.
- Harrastamisen epätasa-arvoisuus kuntien välillä kasvaa.
- Seurojen harrastemaksujen nousu voi vaikuttaa lapsen harrastuksen lopettamiseen tai seuran vaihtamiseen.

Vaikutukset seuroihin

- Harrastekortin suorat vaikutukset seuratoimintaan rajoittuvat pitkälti turkulaisiin seuroihin.
- Harrastajamäärissä voi tapahtua liikehdintää kuntien välillä, mikäli turkulaisista seuroista siirtyy harrastajia kaupunkiseudun muiden kuntien seuroihin.
- Muiden kuntien seurat jatkavat toimintaa nykyisellä mallilla.

Viranhaltijoiden näkemyksiä harrastekortin vaikutuksista

Skenaario 2. Seutukunnat ottavat yhteisesti Turun harrastekorttimallin käyttöönsä

Vaikutukset kaupunkiseudun kuntiin

- Harrastekortin käyttöönotto vaatii merkittävän taloudellisen panoksen
- Kaupunkiseudun yhteinen harrastekortti vaatii yhteensovittamista kuntien välillä
- Kunnat saavat harrastekortin kautta nykyistä tarkempaa tietoa toiminnan kehittämisen tueksi
- Kaupunkiseudun sisällä kuntarajoilla ei ole merkitystä

Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja perheisiin

- Kaupunkiseudun lapset ja nuoret ovat tasa-arvoisessa asemassa kotikunnasta riippumatta, mikäli harrastekortin arvo on kunnissa sama.
- Eri urheilulajit ja harrastamisen muodot ovat nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa.
- Seudullisen harrastamisen edellytykset kasvavat.

Vaikutukset seuroihin

- Seurojen on sopeuduttava uuteen järjestelmään ja toimintamalliin.
- Turun lisäksi muidenkin kuntien liikuntatilat ja –paikat voivat muuttua maksullisiksi.
- Toiminta-avustusten mahdollinen lopettaminen sitoo seurojen rahoituksen harrastajamääriin.
- Seurat joutuvat nykyistä enemmän huolehtimaan vuorojen maksuista ja toiminnan rahoituksesta.

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

Liite 1. Kuntakohtainen tietopyyntö

Selvityksen loppuraportti

Kuntakohtainen tietopyyntö

Avustusten määrät

1. Mikä oli talousarviovuoden 2024 määräraha liikunta-avustuksille?
2. Onko kuntanne tukenut muista kuin liikuntapalveluiden määrärahoista liikuntaharrastuksia vuonna 2023 (esimerkiksi kunnanhallituksen päätöksellä?)

Avustusten kohteet

3. Pyydämme toimittamaan päätöksen vuoden 2023 avustettavista seuroista (ml. avustuksen suuruus).
4. Millaisia erilaisia avustuksia lasten, nuorten sekä aikuisten liikuntaharrastuksiin kunnassanne myönnetään?
5. Kuinka monta henkilöä on mukana avustettavien seurojen toiminnassa?
6. Kuinka suuri osa avustettavien seurojen jäsenistä asuu kunnassanne?

Liikuntapaikat

7. Mitkä ovat kuntanne eri liikuntapaikkojen voimassaolevat käyttömaksut?
8. Milloin liikuntapaikkojen taksat on viimeksi tarkistettu?
9. Kuinka paljon kuntanne tukee vuodessa liikuntaharrastuksia maksuttomien tai alennettujen liikuntapaikkamaksujen kautta?

Harrastekorttimalli

10. Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia Turun harrastekorttimallilla on teidän kuntaan, lapsiin ja nuoriin sekä seuroihin, jos
 - a) Muut seutukunnat eivät ota Turun harrastekorttimallia käyttöönsä?
 - b) Muut seutukunnat ottavat yhteisesti Turun harrastekorttimallin käyttöönsä?
 - c) Osa seutukunnista ottaa Turun harrastekorttimallin käyttöönsä ja osa ei ota?

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

Liite 2. Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet

Selvityksen loppuraportti

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet: Kaarina

- Kaarinan kaupungilla on pitkät, jo monen vuosikymmenen, perinteet läpi elämän kulkevan liikuntapalvelujen tuottamisessa kuntalaisille. Kontaktit lapsiperheisiin saadaan jo vauvauhintien ja alle kouluikäisten Lasten Lystikäs tapahtumien vaiheessa, jolloin säännöllisesti kokoontuvat ryhmät ja tapahtumat tuovat kunnan ja myös seurojen toimintaa tutuksi.
- Vesiliikunnan puolella lapset tavoitetaan lähes katkotta aina yhdeksännen vuosiluokan loppuun asti. Peruskoulun uinninopetusten yhteydessä kontakti saadaan jokaisen kaarinalaiseen kouluikäiseen. Kaarina on yksi niistä harvoista paikkakunnista, joissa kunta toteuttaa vauvauhintien ja alle kouluikäisten lasten uimakoulujen lisäksi ohjattua uinninopetusta kaikilla peruskoulun vuosiluokilla. Yläkouluikäisten uinninopetukset aloitettiin syksystä 2024. Tästä syystä Kaarinan kuudennen vuosiluokan oppilaista yli 91% on uimataitoisia eli he pystyvät suorittamaan pohjoismaisen uimataidon määritelmän (veteen pudottuaan osataan uida 200m, josta 50m uidaan selällään).
- Kaarina on ollut tiiviisti mukana Harrastamisen Suomen mallin ryhmien toteuttamisessa, jossa liikuntaryhmät ovat merkittävä osa toimintaa. Näillä ryhmillä tavoitetaan juuri niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole harrastuksia, ja joilla on riski liikkumattomuuden eri vaikutuksiin. Kaarinan Suomen mallin toimintaa koordinoi nuorisopalvelut yhteistyössä liikuntapalvelujen kanssa. Tämä takaa sen, että kohderyhmä tunnetaan ja tavoitetaan paremmin ja laajemmin, kuin yksin esimerkiksi liikuntapalvelun organisoimana toimintana.
- Kaarinan kaupungin seurojen toiminta-avustusten kriteereihin on kirjattu, että avustuksen määrään vaikuttavat monet asiat, jotka edellyttävät seuroilta merkittäviä toimia ja panostuksia lasten ja nuorten liikunnan edistämiseen. Näitä kriteerejä ovat mm.:
 - jäsenmäärä, jossa painotetaan lasten ja nuorten osuutta
 - valmentajien ja ohjaajien koulutustaso
 - Tähtiseuratus, joka takaa hyvin laajat laatuvaatimukset seurojen organisoitumisessa ja toiminnan suunnitelmallisuudessa
 - liikunnan tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden huomioiminen seuran toiminnassa
- Viimeisin toimi Kaarinan kaupungin ja seuratoiminnan kehittämisen välillä on ollut Kaarinan seuraparlamentin perustaminen vuoden 2024 alussa. Seuraparlamentissa pyritään vaikuttamaan kaupungin ja yhdistysten tiedon kulun parantamisen lisäksi liikuntaan ja liikkumiseen liittyvän tietotaidon kehittämiseen paikallisessa harrastustoiminnassa. Seuraparlamentin lyhyen toimintajakson aikana on ehditty edistämään muun muassa seurojen vastuullisuusohjelmien suunnittelua ja salivuorojen jaon periaatteiden kehittämistä lasten ja nuorten liikunnan edistämisen näkökulmasta. Lisäksi vertaistuen ja uusien yhteistyökuvioiden muodostuminen on ollut merkittävää.
- Kaupunki mahdollistaa laadukkaan ja laajan seuratoiminnan sillä, että kaikki seurojen liikuntatilojen vuorot ovat maksuttomia (pl. lämmitettävien kenttien vuorot).
- Syksystä 2024 kaarinalaisille 13-19-vuotiaille lapsille on tarjolla maksuttomia kuntosalivuoroja kolmella kaupungin salilla. Uimahallilla pääsee samalla myös uimaan. Uimahallilla on lisätty tarjontaan soveltavat uimakoulut. Tätä toimintaa on toteutettu jo 10 vuotta, mutta toiminta on vihdoin saatu vakinaistettua. Soveltavan liikunnan osalta on tullut yhteistyön osalta merkittävää kehitystä, kun kohderyhmää tavoitetaan yhteistyössä toimintaterapeutin kanssa.
- Kaupunki on kehittänyt lasten ja nuorten liikkumista mm. koulumatkan liikunnanedistämisen suhteen parantamalla pyöräreittejä koulujen läheisyydessä. Koulujen pihoja on alettu kehittää liikunnallisuus huomioiden. Koulupäivän jälkeisten liikuntaharrastusten tukemiseksi kaupunki kehitti Föli-reittien kulkemista harrastuspaikoille, mikä helpottaa perheiden arkea kuljetusten osalta.

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet: Naantali

- Naantalissa toteutetaan maksutonta lasten ja nuorten harrastustoimintaa sekä Naantalin mallin että Harrastamisen Suomen mallin alla. Naantalin mallin budjetti on noin 60 000€/vuosi ja HSM noin 52 000€/vuosi. Nämä kattavat monipuolisen harrastustominnan, mutta liikunta yhtenä tärkeänä osana mukana. Lisäksi järjestämme loma-aikoina (syysloma, joululoma, hiihtoloma) paljon maksutonta tai pienellä maksulla olevaa, liikunnallista toimintaa.
- Meillä on käytössä myös nuorisopassi, jonka kautta tarjotaan kaikille yläkouluikäisille mm. mahdollisuus maksuttomiin uinteihin Raision ja Impivaaran uimahalleissa 20 kertaa vuodessa ja Samppalinnan maauimalassa 10/kesä. Matkoista ja retkistä nuorisopassilla saa alennuksen. Nuoret saavat myös yhden vapaalipun Superparkiin (tutustumiskerta).
- Lisäksi olemme aloittaneet tänä syksynä perjantai-illan maksuttomat pelivuorot Gripissä (yksityinen liikuntatila). Gripissä voi pelata sulkapalloa, tennistä, pickleballia, pingistä ja siellä on myös muutama kuntosalilaitte. Valitettavasti Grippi on myyty ja liikuntatoiminta siellä lakkaa. Tämän hetkisen tiedon mukaan, siirrämme avoimet pelivuorot Maijamäen liikuntahalliin ja sielläkin toiminta on perjantai-iltaisina, lajivalikoima hieman supistuu, mutta on kuitenkin perjantai-illalle muukin vaihtoehto kuin paikallisen S-marketin piha ja tuulikaappi.
- Seuraavassa NuoLi -palaverissa (nuoriso- ja liikunta) aiheena on liikunnallisen nuorisotyön kehittäminen, joten sitä kautta toivon, että saamme liikunnan myös osaksi aktiivista nuorisotyötä.

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet:

Raisio

1. Käynnistimme syksyllä 2021 RaiHa – Raisio Harrastaa toimintamallin rakentamisen.

Raisio oli ollut mukana jo kevätlukukaudella 2021 toteutetusta pilottivaiheesta lähtien, jolloin toimintamalli on rehtorivetoinen. Syksyllä Raiha siirtyi liikuntapalveluiden vastuulle eli yhteinen työnyrkki toimii meidän kokoamana yli hallintokuntien. Joka lukuvuosi eri kouluilla pyörii vaihtelevasti 70-80 harrastusryhmää 1.-9.-luokkalaisille lapsille ja nuorille. Jokaisella koululla ja yksiköllä järjestetään toimintaa. Osallistujia ryhmissä on vuosittain noin 700-800 oppilasta. RaiHa –ryhmät ovat kaikille peruskoululaisille maksuttomia ja ohjaukset toteutetaan koulupäivän yhteydessä. Ryhmät valitaan lasten ja nuorten toiveiden perusteella joka vuosi toteutettavan harrastustoivekyselyn perusteella. Vastaukset katsotaan koulu sekä luokka-aste kohtaisesti, jotta toiveet ja toteutettavat ryhmät kohtaavat kohderyhmänsä.

Harrastusryhmiä toteutetaan sekä koulun omissa tiloissa, että lähiympäristössä. Ohjaajina ryhmissä ovat paikalliset seurat, yhdistykset, yritykset sekä yksityiset ammattilaiset. Ryhmissä ohjaajana toimivilla tahoilla on mahdollisuus myös markkinoida oman seuran ym. toiminoja. Maksuttomat koulupäivän jälkeen toteutetut ryhmät ovat helppo, matalan kynnyksen tapa päästä kokeilemaan eri lajeja ilman pidempää sitoutumista. Jos laji ei innosta, voi oppilas lopettaa ryhmän tai mahdollisesti siirtyä kokeilemaan jotain muuta ryhmää. Jos taas laji innostaa enemmänkin on oppilaalla helppo siirtyä seuran toimintaan ryhmän ohjaajan kautta. Kaikilla toimijoilla on mahdollisuus osallistua toiminnan toteuttamiseen, kunhan toimijan toteuttama toiminta sekä lasten ja nuorten toiveet kohtaavat.

Myös muualla kuin kouluilla toteutettavia harrastusryhmiä on järjestetty. Esimerkiksi uimahallilla ja jäähallilla on joka lukuvuosi ollut uinti- ja luisteluryhmiä. Koska näitä ryhmiä ei pystytäkään toteuttamaan kouluilla, järjestetään 1-3 luokkien oppilaille kuljetus harrastuspaikalle. Näin myös pienimmät oppilaat kauimmaisista kouluista pääsevät halutessaan mukaan toimintaan.

2. Em. Raiha toiminnan sekä urheiluseurojen ja yritysten järjestämän toiminnan lisäksi urheiluseurojen (3 seuraa) kanssa tehdään sopimukset urheiluyläkoulutoiminnan toteuttamisesta 1-2 kertaa/viikko lukuvuoden aikana. Raisiossa eli tarkoittaa myös aktiivisempien harrastajien harrastusmahdollisuuksien edistämistä.
3. Harrastusmessut kokoavat liikunta-, nuorisoyhdistykset sekä yritykset kerran vuodessa yhteen eri harrastusvaihtoehtojen tutustuttamiseksi Raisiossa.
4. Sporttikortti eskareille ja ekaluokkalaisille: Tiedot koottuna: <https://raisio.fi/fi/sporttikortti-seurat>
5. Liikunta- ja loma-ajan leirit: ala- ja yläkouluikäisille koulujen loma-aikoina.
6. Urheiluseurojen avustusuudistuksessa on ns. kolmas painotus: uusille harrastajille tarjottavat tutustuttamistapahtumat urheiluseuratoimintaan
7. KouluPT: ala- ja yläkouluikäisille
8. Eskariuinnit kaikille esikouluikäisille. Perheille jaetaan uintilipukkeet (3) eskariuintien jälkeen.
9. Tyttöjen ryhmyryhmät aremmille lapsille ja vanhemmille liikuntaharrastuksen pariin.
10. Kolmella koululla viikonloppuisin toteutettavat Menoa muksuille perheliikuntatapahtumat. Lisäksi kerran kuukaudessa soveltavan liikunnan menoa muksuille tapahtuma. Toiminta maksutonta perheille.
11. Nuorten ohjattu kuntosalivuoro Ulpukassa
12. Fit to army: uinti, kuntosali ja sählyvuorot varusmiespalvelukseen astuville nuorille

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet: Lieto

- Liikuntaan liittyvät asiat jakautuvat Liedossa liikuntapaikkoihin (liikuntapaikkamestarin porukka rakentaa ja kunnossapitää kesällä ja talvella liikuntapaikkoja, tekee erilaisia reittejä, kenttiä ...), leikkipaikkoihin (infra + puistopuoli ylläpitää), liikunnanohjaukseen (meillä on lasten/nuorten ja ikäihmisten liikunnanohjaajat + Lieto-opistolla aikuisten liikuntakursseja n. 75 /vuosi). Lisäksi infrapuoli rakentaa kevyenliikenteen väyliä (koulumatkaliikuntaan ja ylipäättään kaupunkilaisten kävelyyn ja pyöräilyyn kannustaminen).
- Liedossa on käytössä harrastamisen Suomen malli.
- Kaikki koulut ovat mukana liikkuva koulu -ohjelmassa. Samoin kaikki varhaiskasvatusyksiköt ovat mukana liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa.
- Kouluihin on palkattu 2 koululiikunnanohjaajaa, hanketyöntekijän statuksella.
- Move-mittausten ja kouluterveyskyselyjen hyödyntäminen yhdessä kouluterveyshoitajien kanssa.
- Matalan kynnyksen liikuntaryhmien tarpeellisuus on huomioitu ja niiden määrää on lisätty. On myös huomioitu, että kaiken liikuntatarjonnan tavoite ei ole kilpailullista.
- Perustuen lisäksi on 5000€ erikseen anottavaa tukea uusille toiminnoille.
- Perheliikunnan peuhujen määrää on lisätty ja ohjelmaa on monipuolistettu. Perheiden liikuntaan on panostettu erityisesti monella tapaa: mm. Liikkuen läpi vuoden -kampanja.
- Loma-ajantoimintaa järjestetään yhteistyössä eri yksiköiden välillä (lasketteluretket, pesis-kesätoimintaa, höntsäliikuntaa, kulttuuritapahtumia, kirjastokävelyjä, jotka aktivoivat ikäihmisiä).
- Lietoon on perustettu seuraparlamentti. Yhteistyötä ja keskustelua seurojen kanssa on lisätty ja selkeytetty, myös soveltavan liikunnan osalta. Seurat järjestävät lajiliikuntaa ja yksityiset toimijat täydentävät kaupungin palveluja mm. personal trainer- tyypillisesti.
- Liedossa ei ole omaa uimahallia (käydään parhaillaan keskustelua Turun kanssa). Jäähalli on TaRu:n omistama Tarvasjoella, jonne ostamme ilmaisvuoroja yhdessä seurakunnan kanssa.
- Rakennettu ulkoliikuntasaleja ja kuntoportaita eri puolille kaupunkia (on myös ns. liikkuva ulkokuntosali, joka kiertää pienempiä taajamia).
- Keisvuoren taidepolku tulossa: lapset liikkeelle polulle, kannustetaan luontoliikkumiseen, kuten myös aikuisia seudullisilla yhteisillä ja paikallisilla vaellusreiteillä.
- Rantalentopallokenttä uusittu Littoisten järven rannalla / Järvelä.
- Ruska-talossa toimintaa ikäihmisille; kuntosalin käyttö opastuksineen, tuolijumppa, tasapainoharjoitukset, tanssit jne.
- Seniorikortti + 64 v. on käytössä (mm. Caribia-uinnit, ryhmäliikunnat, voimatasopaino, Curling, boggia...)
- Peuhulauantait lapsille ja Senioritanssit ikäihmisille Lietohallilla. Perjantaitanssit ikäihmisille Lietohallilla.
- Kaikki koulujen salit + Lietohallin salit ovat käytössä 8-21/22.
- Penkkilenkit apuvälineitä käyttäville.
- Matalan kynnyksen ryhmä työikäisille.
- Moto-ryhmä lapsille hienomotoriikan ja karkeamotoriikan kohentamiseksi.
- Päiväkodeissa on oma liikunta-/leikkisali ja hyvät leikkipihat. Fysioterapeutti käy opettamassa ja innostamassa erilaisten apuvälineiden kanssa liikkumaan.
- Päiväkodeissa otettu myös luontoliikunta vahvasti mukaan.

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet: Rusko

- Harrastamisen Ruskon mallin ylläpito ja siihen liittyvät liikuntakerhot
- Leikkipuistojen muuntaminen perhepuistoiksi lisäämällä puistoihin liikunta-aktiviteetteja
- Paikallisten urheiluseurojen kohdennetut avustukset
- Avoimen perheliikunnan edistäminen
- Ilmaisten harrastustilojen turvaaminen
- Kutsuntaikäisten liikunnan edistäminen (liikuntarannekkeet)
- Etsivän nuorisotyön liikuntakerhot
- Liikuntaneuvonnan laajentaminen pikkulapsiperheille (nanny-toiminnan yhteydessä)

Kuntakohtaiset kehittämistoimenpiteet: Turku

- 1.1.2025 uutena avustusmuotona otetaan käyttöön 7–19-vuotiaille turkulaisille jaettava taloudellinen tuki (Boostii-etu). Vuosittainen tuki on 160–260 € ikäryhmästä riippuen ja se toimii taloudellisena tukena ohjatun liikunnan harrastamiseen turkulaisissa seuroissa/yhdistyksissä.
- Vähävaraisten lapsille ja nuorille suunnattu erillinen lisätukimalli otetaan käyttöön vuoden 2025 alusta.
- Turussa on syksyllä 2024 tarjolla lähes 200 maksutonta peruskouluikäisille järjestettävää liikunnallista **Liike- ja HTM-kerhoa**. Lisäksi jokaisen yläkoulun oppilaille järjestetään **KouluPT-toimintaa** lukuvuonna 2024–2025.
- Vuonna 2025 harrastekortti-uudistuksen myötä tavoitellaan n. 60 seuravetoisen **Liike-kerhon** uudelleen resursointia seurojen omaksi toiminnaksi (**Boostii-harrasteryhmiksi**). Tavoitteena on, että vapautuvia kerhovuoroja voidaan tarjota seuroille matalan kynnyksen seuratoiminnan järjestämiseen tarpeen mukaan myös iltapäiviin.
- Vuonna 2025 maksuttomia liikunnallisia **Liike- ja HTM-kerhoja** säilyy yhä n. 140. Jokaiselle koululle ja koulun eri kohderyhmälle on tarjolla maksuton liikuntakerho, mutta päällekkäisyydet poistettu ja kokonaisuus järkevöitetty. Tietyt alueet on huomioitu suuremmalla kerhoresurssilla.
- Turussa on ollut syksyllä 2024 tarjolla Nuorten **Mihi-toiminnassa** noin 40 viikoittaista harrastusryhmää. Vuonna 2025 Nuorten **Mihi-tuote** uudelleen resursoidaan seurojen omaksi toiminnaksi, sillä vuoden 2025 alusta toiminta olisi päällekkäistä harrastekortin alaisen matalan kynnyksen seuratoiminnan kanssa. Jatkossa nuorten toiminta (matalan kynnyksen toiminta ja intensiivisempi toiminta) on saman sateenvarjon (seuratoiminnan) alla.
- Vuonna 2025 entisen **Mihi-lajikokeilutoiminnan** rinnalle käynnistetään harrastamattomille nuorille uusia maksuttomia 1–5 kerran **Boostii-starttiryhmiä** (lajikokeiluryhmiä), johon ohjaututaan etsivästä harrastustoiminnasta.
- Harrastamisen Turun malliin sisältyvän **etsivän harrastustoiminnan** resursseja on kasvatettu huomattavasti. **Etsivä harrastustoiminta** tavoittaa harrastamattomia lapsia ja nuoria laajasti kaikilla Turun suuralueilla päivittäin.
- Turun kaupunki on toteuttanut laajan **harrastus- ja seurakyselyn** ja alueelliset analyysit harrastamattomien määristä, harrastamisen esteistä sekä tarjonnan katveista eri asuinalueiden ja ikäryhmien osalta.
- Analyysien pohjalta on lähdetty kehittämään vahvasti **seurakumppanuus harrasteliikunnanryhmiä** harrastamattomien ohjautumiseksi seuroihin.
- Ryhmiä on keskitetty erityisesti sosioekonomisesti sekä syrjäytymisen riskitekijöiden mukaan heikoimmille asuinalueille, joissa on eniten harrastamattomia lapsia ja nuoria.
- Syksyllä 2024 on esimerkiksi perustettu 13 uutta ryhmää harrastamattomille Turun kaupungin rahallisen avustuksen tuella.
- Kaupunki on tukenut seuroja mm. antamalla toiminnan käyttöön tilat, tukemalla ohjauskorvauksissa sekä viestinnässä, **ja tulee jatkamaan tukemista myös vuonna 2025**.
- **Suurten kaupunkien yhteinen harrastamisen Suomen mallin kehittämishanke 2023–2024: OKM-rahoitus → saatu avustus 370 000 €**. Turku on koordinoitunut viiden suuren kaupungin yhteistä HSM:n kehittämishanketta, jonka päätavoitteena HSM:n ja seuratoiminnan yhteyksien vahvistaminen. Hankkeen tuotoksena on valmistunut Turkuun uusi harrastuspolun visio, joka otetaan vaiheittain käyttöön vuonna 2025.
- **Suomi Liikkeelle –innovaatiohanke 2024–2025: OKM-rahoitus → saatu avustus 150 000 €**. Avustuksella edistetään uudenlaisen toimintakulttuurin systeemitason muutosta, Boostii-edun käyttöönottoa, käyttäjäkoulutuksia, viestintää kotitalouksiin ja seuroihin sekä sähköisen ratkaisun jatkokehittämistä tiedolla johtamisen ja informaatio-ohjauksen työvälineenä.
- **Novo Nordisk yhteistyö-hanke 2024–2026: CFBH Seed fund -rahoitus → saatu avustus 100 000 €**. Yhteistyössä Novo Nordisk Finland:n kanssa saadulla hankerahoituksella tuetaan Boostii-edun käyttöä seurayhteistyöllä sosioekonomisista heikoimmille suuralueille. Hankkeessa pilotoidaan Boostii-edun käyttöä ja tietoisuutta lisääviä Boostii-harrastuspäiviä sekä luodaan seurakumppanuus Boostii-etuun sisältyvää uutta matalan kynnyksen toimintaa tunnistetuille katvealueille.
- **Pulssihetkiä perusopetukseen-hanke 2024–2025: OKM-rahoitus → saatu avustus 95 000 €**. Koulupäivän aikaisen aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen.
- Lasten liikunnan ihmemaa 1–12-vuotiaille, koululiikunnanohjauksen palvelut, lasten ja nuorten soveltavan liikunnan palvelut, loma-ajan toiminta,
- Liikkuva koulu ja liikkuva varhaiskasvatus (Pulssihetkiä perusopetukseen –hanke)
- Liikuntapaikkaverkon / olosuhteiden kehittäminen (Koulun ja päiväkotien piha-alueet / Pihalla työryhmä & Leikin ja liikunnan yhdistäminen, puistoalueiden kehittäminen)

Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmallit

Liite 3. Turun kaupungin liikunnan avustusjärjestelmä- ja tilahinnoittelu- uudistuksen lyhyt esittely

Selvityksen loppuraportti

Systeminen muutos liikuntaharrastamisen edistäjänä

Boostii-etu kaikkiin turkulaisiin kotitalouksiin

Turun kaupunki – marraskuu 2024

**Turkulaisia
7–19-vuotiaita on
n. 23 300.**

Valtakunnallisten tulosten mukaan
liikkumissuositukset saavuttaa

- 58 % 7-vuotiaista
- 42 % 11-vuotiaista
- 15 % 15-vuotiaista
- 8 % 16–20-vuotiaista

**Fyysinen
toimintakyky on
heikko n. 42 %
oppilaista.**

Turkulaisissa liikunta- ja
urheiluseuroissa
on n. 17 400
7–19-vuotiasta.

- Heistä n. 73 % on
turkulaisia (12 730).

Turussa on arviolta
n. 3 600 harrastamatonta
lasta/nuorta, jotka
haluaisivat harrastaa.

7–15-vuotiaiden vanhemmista
n. 30 % ja 16–19-v. n. 20 %
toivoo **150–300 € tukea**
harrastamiseen

Turkulaisissa liikunta- ja
urheiluseuroissa harrastaa

- 71 % 7–11-vuotiaista turkulaisista
- 54 % 12–15-vuotiaista turkulaisista
- 24 % 16–19-vuotiaista turkulaisista

Turun kaupungin liikuntaharrastamisen visio

- Vuonna 2035 turkulaiset lapset ja nuoret voivat nykyistä paremmin lisääntyneen liikuntaharrastamisen myötä. Liikkumattomuus ja syrjäytyminen ovat vähentyneet.
- Vuoteen 2030 mennessä turkulaisseuroissa harrastaa 3 600 uutta 7–19-vuotiasta turkulaista.
- Vuoteen 2030 mennessä ohjatun säännöllisen liikuntaseuratoiminnan parissa on 10 % enemmän 12–15-vuotiaita (665 nuorta) ja 16–19-vuotiaita (784).
- Turkulainen seurakenttä on nykyistä elinvoimaisempi ja vetovoimaisempi. Eri ikäiset lapset ja nuoret haluavat mukaan seuratoimintaan, joka tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia harrastamiseen ja kilpailuun lasten/nuorten/perheiden kysyntään sekä heidän valintoihinsa perustuen.

BOOSTII-ETU

Vuodesta 2025 eteenpäin Turun kaupunki antaa turkulaisille 7–19-vuotiaille etusetelin ohjattuun liikuntaharrastamiseen.

**Harraste-
kortti**

Tavoitteet

- 1.** Tukea lasten ja nuorten hyvinvointia, sekä ehkäistä syrjäytymistä ohjatun liikuntaharrastustoiminnan avulla
- 2.** Edistää tasavertaisuutta eri ikäryhmien, sukupuolien, asuinalueiden ja liikuntalajien harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta
- 3.** Hillitä harrastamisen kustannusten nousua

Vuodet 2025–2026

7–11-vuotias lapsi/vuosi

n. 160 €

12–19-vuotias nuori/vuosi

n. 260 €

Vuodesta 2027 eteenpäin

7–11-vuotias lapsi/vuosi

200 €

12–19-vuotias nuori/vuosi

300 €

- Palvelusetelimäinen avustus, mitä ei tarvitse erikseen hakea.
- Voi käyttää turkulaisessa seurassa tai yhdistyksessä järjestettävään ohjatun liikuntaharrastuksen maksuihin.

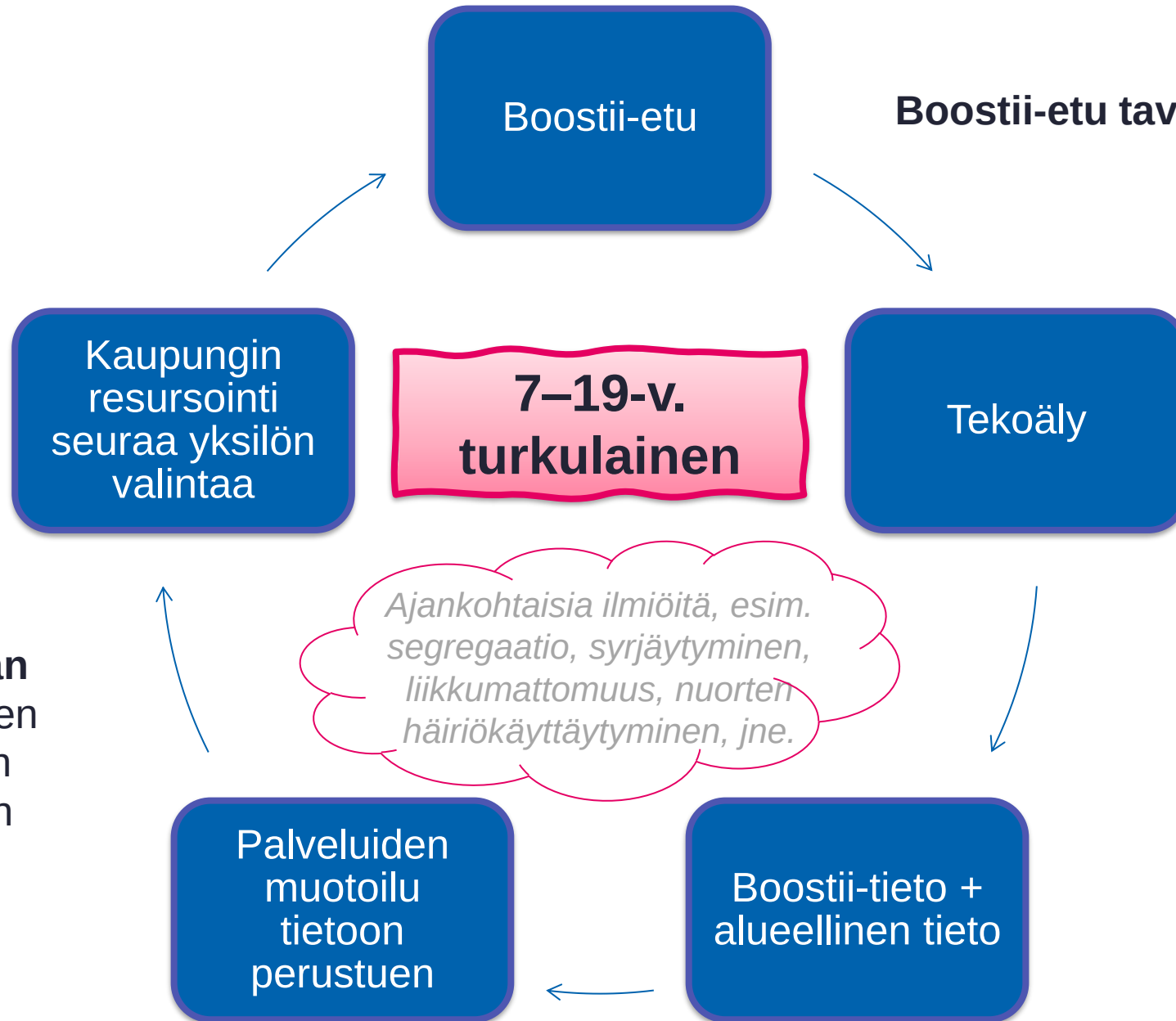

TURKU

Painopisteinä keskiössä saavutettavuus ja tasavertaisuus

Kyseessä on **käyttäjälähtöinen** tapa suunnata kaupungin panostusta, jossa toiminnan vaikuttavuus tärkeässä roolissa

Boostii-etu

Boostii-etu tavoittaa kaikki perheet

Kaupungin resursointi seuraa yksilön valintaa

7-19-v. turkulainen

Tekoäly

Digitaalinen **toiminnanohjaus-työkalu**, joka keskustelee käyttäjän kanssa

Palvelut muotoillaan yhdessä eri toimijoiden kesken vastaamaan käyttäjien kysyntään

Ajankohtaisia ilmiöitä, esim. segregatio, syrjäytyminen, liikkumattomuus, nuorten häiriökäyttäytyminen, jne.

Palveluiden muotoilu tietoon perustuen

Boostii-tieto + alueellinen tieto

Osallistetaan käyttäjiä nykyistä enemmän ja kerätään tietoa

Yhteiskunnan tarpeisiin ja ilmiöihin vastaava toimintamalli

- Turun kaupungin vuosittainen määräraha riippuu tuen suuruudesta, kohderyhmän ikähaarukasta sekä harrastajien määrästä:
ensimmäisenä vuonna n. 2,64 M € + n. 50 000 € vähävaraisille
- Dynaaminen toimintamalli perustuu käyttäjälähtöiseen resurssien ohjaamiseen
- Kunta panostaa omiin kuntalaisiin
- Digitaalinen ratkaisu, jossa raha kulkee käyttäjän kautta käyttäjän valinnan mukaan toiminnan järjestäjälle
- Laajennettavissa muihin kuntiin / ikäryhmiin / vapaa-ajan toimintoihin

**Lasten ja nuorten
liikkumisesta ja
harrastamisesta edistävät
toimenpiteet 2004–2024**

Aikajana vuodet 2004–2021

2004–

Liikkuva koulu

-hankkeet, ohjelmavaihe ja kärkihanke 2024-18.
Liikkuva koulu toiminta vakiintuu 2018–

2008–

OPH-kerhohanke,
valtionavustus koulun
kerhotoiminnan
tukemiseen

2015–

**Lastenkulttuurin
lähiöalue-toiminta,
Koulutaiteilijatoiminta**
OKM-yleisavustus
lastenkulttuurin
tukemiseen

2017-2021

Taidelukkari-hanke
v. 2021 yhdistyi HTM:iin.
OKM-erityisavustus
taiteen ja kulttuurin
harrastustuntien
toteuttamiseen

2020–

Lasten ja nuorten
harrastamisen edistäminen
vapaa-ajan sekä
kasvatuksen ja opetuksen
palvelukokonaisuudet:

- Kivaloma kulmilla
- HTM-yhteisvalmistelu
- Koululaiskyselyt harrastustoiveista

- Nuorisopassi-kokeilu syksy 2021 / vapa
- Harrasteseteli-pilotit 2021–2022 / liikuntap.

2021–

**Harrastamisen Suomen /
Turun malli (HTM)**
OKM / AVI-hankeavustus
kunnille Harrastamisen
Suomen mallin
toteuttamiseen.

2019

Poikkihallinnollisen
harrastamisen
ohjausryhmän
perustaminen

2020

Harrastamisen
edistämisen
projektipäällikön
palkkaaminen

2021

Harrastuskysely

2022

Turku liikuttaa kaikkia –
kehittämislinjaukset:
liikuntapaikkaverkon, kunnallisten
liikuntatilojen hinnoittelumallin ja
liikunnan avustusjärjestelmän
uudistus

Syksy 2024

Harrastamisen
kehittämisen- ja
koordinaatioryhmän
perustaminen

1.1.2025

Boostii-etu otetaan
käyttöön

Harrastamisen Suomen mallin
kehittämishanke

Yhteisöllinen Turku -kärkihanke: Liikkuva Turku

Yläkoulujen harrasteaikaikkuna-toiminta

Harrastamisen Turun malli: etsivä harrastustoiminta, koulut-PT ja -PCAC

Kivaloma kulmilla -toiminnan toteutus ja kehittäminen

Liikkuva koulu -toiminnan kehittäminen

FCG.